

Rakendustarkvara: R. Kevad 2018, 6. praktikum*

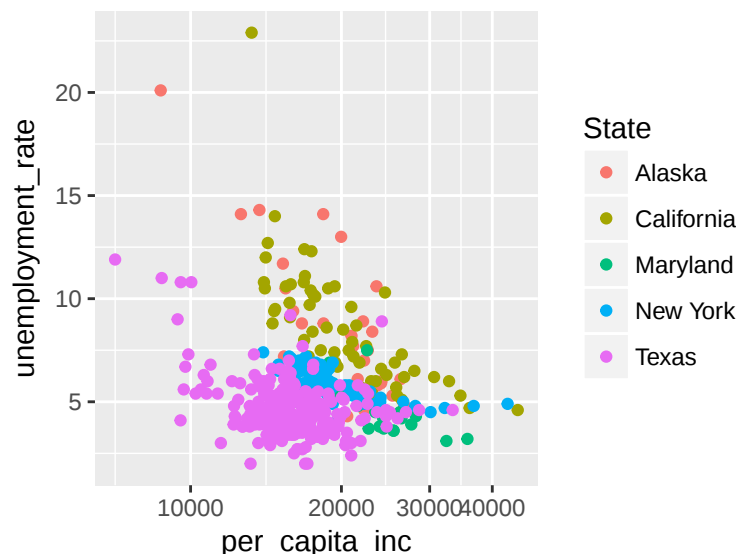
1 Pakett ggplot2: Skaalade muutmine

Kui `ggplot2`-ga koostada joonis, siis muutujad seostatakse graafiliste elementide omadustega (asukoht x-teljel, asukoht y-teljel, värvus, suurus jne). Vaikimisi kasutatakse küllalt mõistlikke skaalasid, nt värviskaalad on valitud selliselt, et kõik värvid oleks võrdse intensiivsusega. Mõnikord on aga soov skaalasid muuta. Selleks saab kasutada käsku `scale_<graafilise_elementi_omadus>_<skaala_nimi>`. Näiteks `scale_x_continuous()` käsuga saab muuta x-telje vahemikku, `scale_colour_grey()` muudab värviskaala mustvalgeks.

Kõiki skaalade muutmise funktsioone on võimalik näha `ggplot2` kodulehel <http://ggplot2.tidyverse.org/reference/> jaotuse “Scales” all.

Skaleerimisfunktsiooni rakendamiseks tuleb see lisada joonisele:

```
p2 <- ggplot(mk, aes(per_capita_inc, unemployment_rate, colour = State)) + geom_point()
p2 + scale_x_continuous(trans = "log10", breaks = c(1/2, 1:4) * 10^4)
```


Eelneva käsuga lisati x-telje skaala muudatus: telg kuvatakse logaritmilisel skaalal, `breaks` määrab teljel esitatavad arvvaartused.

Iga erineva omaduse skaala muutmiseks saab joonisele “juurde liita” uue funktsiooni. Konkreetse funktsiooni parameetrid sõltuvad omaduse tüübist (nt punkti kuju ei saa logaritmida), aga kõigil skaleerimisfunktsioonidel on kindlasti kolm argumenti:

- **name** – telgede puhul telje nimi; värvide, kuju jm legendis antava info puhul vastava legendi pealkiri
- **breaks** – vektor väärtustega, mis määravad, millised väärtused joonisel ära markeeritakse (nt x-telje jaotis)
- **labels** – parameetriga `breaks` määratud punktidele vastavad sildid

x-ja y-telgi ja teisi skaalasid (mh nende nimesid) saab muuta vastava `scale`-käsuga, ent on veel võimalusi lisada telgedele/skaaladele nimed ja piiritleda väärtusvahemikku:

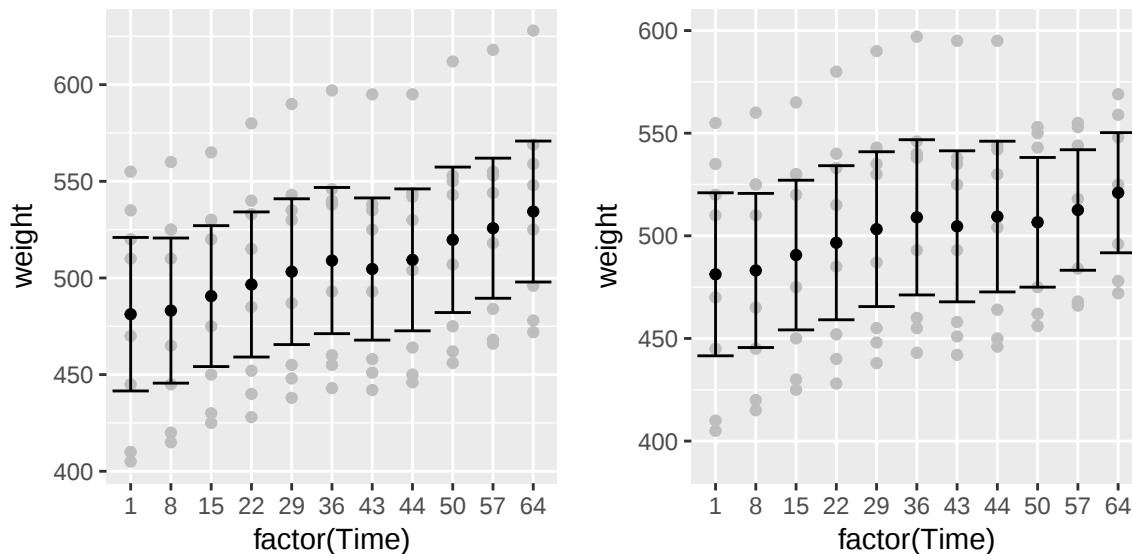
- `xlab()`, `ylab()` – vastavate telgede pealkirjad

*Praktikumijuhendid põhinevad aine MTMS.01.092 Rakendustarkvara: R (2 EAP) materjalidel, mille autorid on Mait Raag ning Raivo Kolde

- `labs(.)` – saab määrata nii telgede, legendi elementide ka kui graafiku pealkirja (`x = "...", y = "...", color = "...", title = "..."`)
- `xlim(.)`, `ylim(.)` – argumentideks kaks väärtust, mis määravad telgede väärtusvahemiku. NB! objektid, mille väärtused on väljaspool määratud vahemikku asendatakse NA väärtusega ja jäetakse välja kõigilt kihtidelt.
- `lims(.)` – üldine skaalapiiride määramise käsk, lisaks x- ja y-telgedele saab piire määrata ka näiteks värviskaalale. Kui värviskaala on seotud osariigi nimega, siis määramaks värvi ainult kahele osariigile tuleks käsk kirja panna kujul: `lims(color = c("Alaska", "Texas"))`.
- `coord_cartesian(.)` – argumentidega `xlim`, `ylim` saab määrata xy-teljistikus väärtusvahemikud, mis nähtavale jäävad. See on võimalus joonise mingile piirkonnale 'suumida'. Joonisest löike tegemine.
- `ggtitle(.)` – joonise pealkiri.

Teljepiiride määramine `ylim(.)` või `xlim(.)` käsuga võib mõjutada joonisel esitatavaid arvutuslikke tulemusi. Näiteks kui joonisel esitada keskvärtused koos usalduspiiridega ning määrata teljepiirid nii, et mõni arvutuse aluseks olev vaatlus jääb piiridest välja, siis muutuvad ka usalduspiirid. Näide sellisest olukorrast on järgmisel joonisel (siin on kasutusel teine näiteandmestik: rottide kehakaalu ja dieetide andmestik)

```
rotid <- nlme::BodyWeight
rotid <- rotid[rotid$Diet != 1, ]
p <- ggplot(rotid, aes(factor(Time), weight)) + geom_point(color = "gray") +
  stat_summary(geom = "errorbar", fun.data = mean_se, fun.args = list(mult = 1.96)) +
  stat_summary(geom = "point", fun.y = mean)
p
p + ylim(390, 600)
```



```
## Warning: Removed 3 rows containing non-finite values (stat_summary).
```

```
## Warning: Removed 3 rows containing non-finite values (stat_summary).
```

```
## Warning: Removed 3 rows containing missing values (geom_point).
```

Kuna kolm vaatlust andmetes on üle 600, siis määratud piir `ylim(390, 600)` jätab need välja kõigilt kihtidelt. Väljundisse tuleb kolm hoiatust, üks hoiatus iga lisatava kihi kohta (hajuvusdiagramm, usalduspiirid ja keskvärtus punktina kiht).

1.1 Pidevate/arvuliste skaalade muutmine

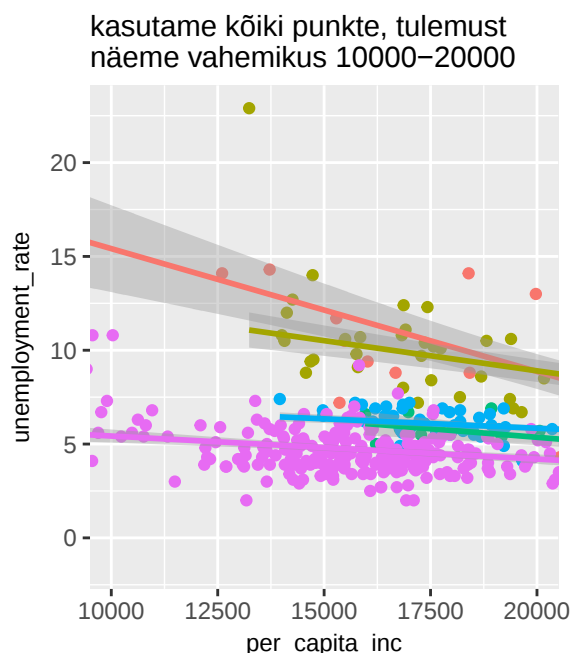
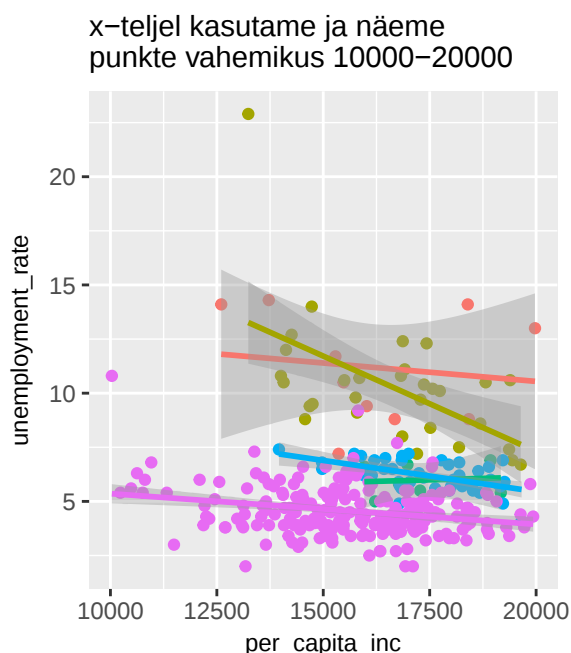
Pidevate skaalade muutmise käskudel (nt `scale_<?>_continuous`, `scale_<?>_gradient`) on mõned spetsifilised argumentid:

- **trans** – skaala transformeerimise funktsiooni nimi, nt “exp”, “log”, “log10”, “sqrt”.
- **limits** – kahe-elementiline vektor, mis annab skaala algus- ja lõpp-punkti. Sarnalset `xlim()`, `ylim()` käskudega tuleb selle argumenti kasutamisel olla tähelepanelik, sest andmed, mis vastavast vahemikust välja jäävad asendatakse NA väärtustega. Selle toimingu mõju sõltub muudetavast skaalast: x-ja y-telgede piiride määramisel tähendab see, et neid andmeridu ei kasutata joonise tegemisel (nt ka regressioonisirge arvutamisel). Värviskaala korral määrab see objektid, millele värvi ei määrata (vt alapunkt “Värviskaala muutmine”).

Arumendi **trans** kasutamise näide on toodud praktikumijuhendi alguses: x-telje skaala on sellel joonisel logaritmiline.

Argumenti **limits** mõju võrrelduna graafikult löike tegemisega (`coord_cartesian`) vaata järgmistel joonistel regressioonisirgeid võrreldes.

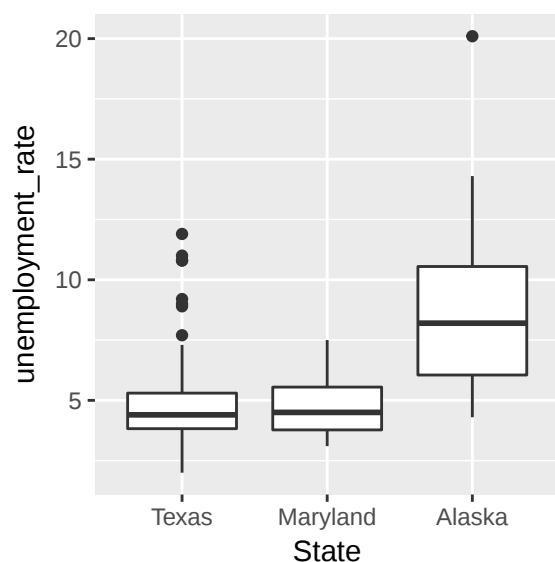
```
p2 + geom_smooth(method = lm) + scale_x_continuous(limits = 1:2*10^4) +  
  labs(title = "x-teljel kasutame ja näeme\npunkte vahemikus 10000-20000")  
p2 + geom_smooth(method = lm) + coord_cartesian(xlim = 1:2*10^4) +  
  labs(title = "kasutame kõiki punkte, tulemust\nnäeme vahemikus 10000-20000")
```


1.2 Diskreetsete skaalade muutmine

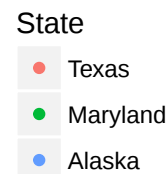
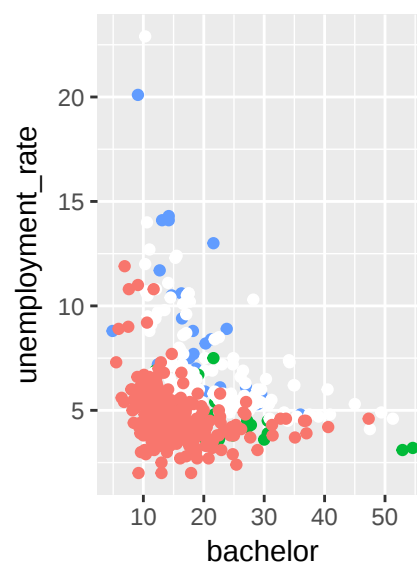
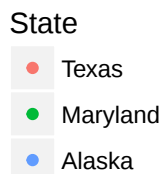
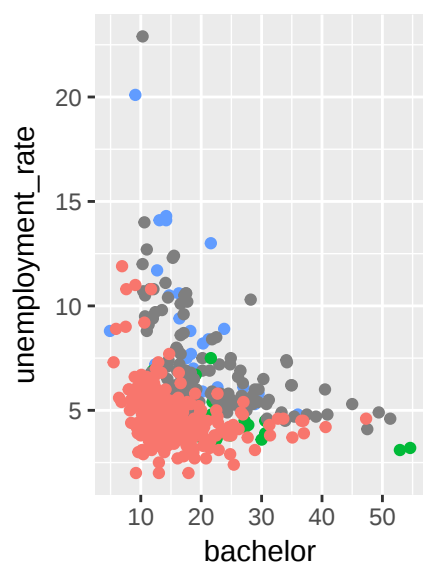
Diskreetsetel skaaladel töötab argument `limits` teistmoodi: nimelt saab sellega ette anda konkreetseid väärtused, mida joonisel kujutatakse, ülejäänud väärtusi siis joonisel ei kujutata. Oluline on ka väärtuste etteandmise järjekord:

```
b <- ggplot(data = mk, aes(State, unemployment_rate)) + geom_boxplot()
b + scale_x_discrete(limits = c("Texas", "Maryland", "Alaska"))
#Võrdle, mis mõju on argumendil `breaks`:
# b + scale_x_discrete(breaks = c("Texas", "Maryland", "Alaska"))
```


Kui joonise värvid on määratud diskreetsetel skaalal, siis `limits` argumendiga saab määrata milliste väärtusklasside elemendid värvitakse ja millised jäetakse värvimata (vaikimisi jäävad halliks):

```
b1 <- ggplot(data = mk, aes(bachelor, unemployment_rate, color = State)) + geom_point()
b1 + scale_color_discrete(limits = c("Texas", "Maryland", "Alaska"))
# NA väärtuse värvi saa ka muuta
b1 + scale_color_discrete(limits = c("Texas", "Maryland", "Alaska"), na.value = "white")
```


1.2.1 Ülesanded

Eelnevalt on tehtud hajuvusdiagramm USA maakondade andmestiku põhjal, et iseloomustada kõrgharidusega ja keskkooliharidusega inimeste osakaalu seost:

```
joonis <- ggplot(data = mk, aes(x = high_scl, y = bachelor)) + geom_point()
joonis
```

1. Pane tehtud joonisel y-telje nimeks “Higher education percentage”; muuda telje vahemikku (0, 100); muuda teljel olevaid silte ja nende paigutust nii, et need oleksid kujul 0%, 25%, 50%, 75%, 100%.
2. Määra joonisel punktide värv sissetuleku tunnuse `per_capita_inc` järgi. Määra legendil tunnuse nimeks `Per capita income` (kasuta käsku `scale_color_continuous(.)` või `labs(.)`).
3. Jaga tunnuse `per_capita_inc` väärtused viide vahemikku nii, et igas vahemikus oleks üks viiendik vaatlustest. Pane uuele tunnusele nimi `income_class` ja sildista tekkinud väärtusklassid “*Very low*”, “*Low*”, “*Medium*”, “*High*”, “*Very high*”.
4. Lisa nüüd joonisele, mis tehtud ülesandes 1, värviga tunnus `income_class` nii, et värvitaks ainult punkte, kus sissetulek on kas väga kõrge või väga madal (`scale_color_discrete(.)`).
5. Proovi, mis on tulemus kui `scale_color_discrete(.)` käsule lisada argument `guide = FALSE`.

1.3 Värviskaala värvide muutmine

Värvide valik joonisel on väga oluline. Õigesti valitud värvidega on võimalik tuua selgemini välja oma sõnumit, muuta joonist loetavamaks ja meeldivamaks. Asjakohane värvus sõltub tunnusest, mida soovitakse kujutada. Üldiselt võib värviskaalad jaotada kolmeks:

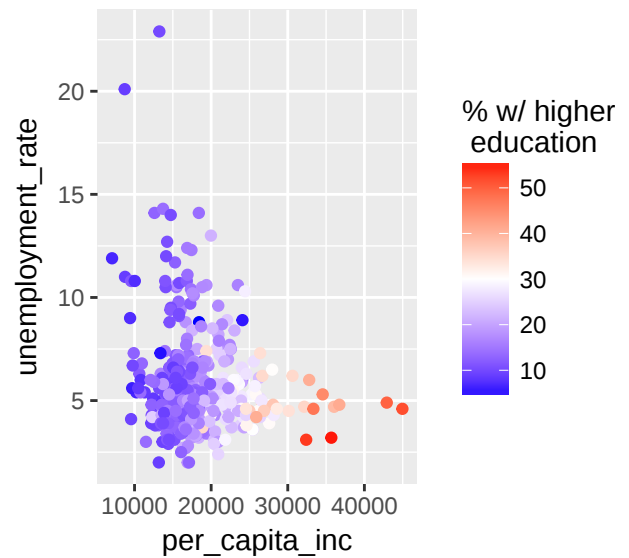
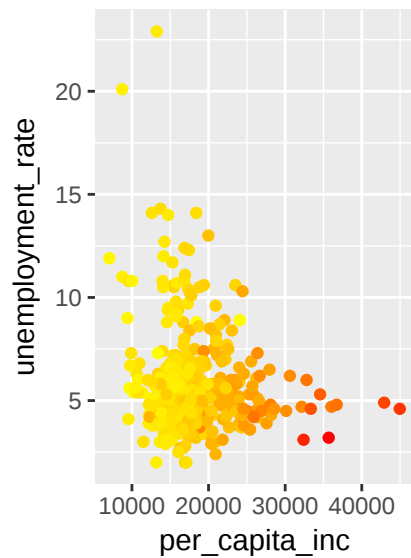
- gradient – pidevate tunnuste jaoks; kõige väiksem ja kõige suurem väärtus vastavad mingitele värvidele ning vahepealsed väärtused nende kahe värvi segule
- lahknev gradient – pidevate tunnuste jaoks, kui pideval tunnusel on mingi selge nullpunkt (nt õhutemperatuur, tsentreeritud skoor vms); kaks ekstreemset väärtust ja nullpunkt vastavad mingile puhtale värvile, vahepealsed väärtused kahe värvi segule.
- kvalitatiivne – diskreetsete tunnuste jaoks; iga väärtuse jaoks kasutatakse võimalikult erinevat värvitooni. Samas on oluline silmas pidada, et heleduselt ja intensiivsusest oleks kõik värvid võrdsed.

Gradientskaalat saab kontrollida käsuga `scale_<?>_gradient(.)` (küsimärgi asemel on tavaliselt `fill` või `colour`). Saab kasutada kõiki pideva tunnuse skaala muutmise argumente, ning lisaks on kaks argumenti: `low` ja `high` ekstreemsete väärtuste värvi määramiseks gradiendil. Lahknevat gradienti saab kontrollida funktsiooniga `scale_<?>_gradient2(.)`, millel on lisaks `low` ja `high` väärtustele argument `mid` millega saab ette värvi nime, mis vastab nullpunktile, vaikimisi on see värv valge. Skaala nullpunkti väärtuse saab ka ise ette anda. Lahknevat ja veel keerulisemaid gradiente saab määrata funktsiooniga `scale_<?>_gradientn`, mille argumendile `colours` saab ette anda vektori värvidega, mille vahele siis uued värvid sujuva üleminekuga valitakse.

Näited kahe gradientskaala käsu kasutamisest:

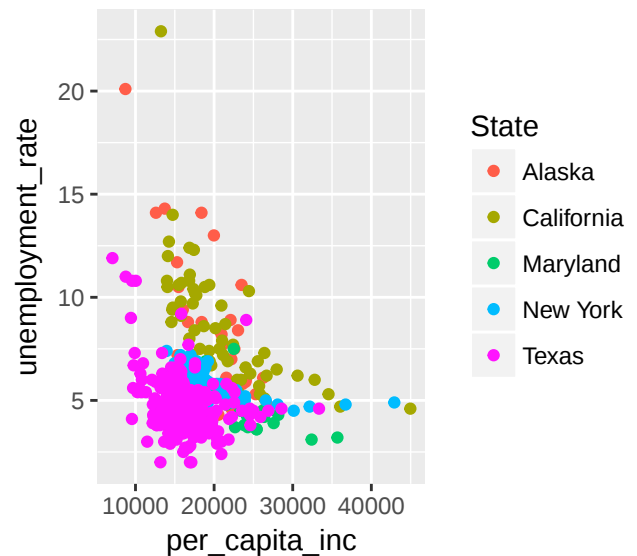
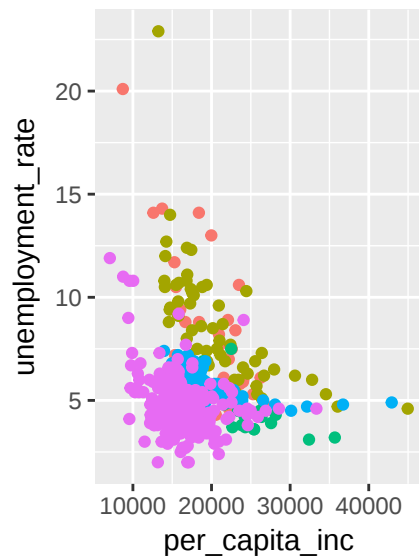
```
p3 <- ggplot(data = mk, aes(per_capita_inc, unemployment_rate)) +
  geom_point(aes(colour = bachelor ))
```

```
nimi = "% w/ higher \n education"
p3 + scale_colour_gradient(name = nimi, low = "yellow", high = "red")
p3 + scale_colour_gradient2(name = nimi, low = "blue", high = "red", midpoint = 30)
```


Diskreetsete/kvalitatiivsete värviskaalade kontrollimiseks kasutatakse vaikinisi funktsiooni `scale_<?>_hue()`, mis valib HCL värviskaalal¹ parameetri `h` (*hue* värvitoon) väärtused võimalikult erinevad, jättes värvi tugevuse `c` (*chroma*) ja heleduse `l` (*luminance*, *lightness*) konstantseks. Nii saadakse võimalikult erinevad värvid, mis samal ajal on ühesuguse intensiivsusega.

```
p4 <- ggplot(mk, aes(per_capita_inc, unemployment_rate)) + geom_point(aes(colour = State ))
p4
p4 + scale_colour_hue(c = 150) # tugevus suuremaks, vaikinisi 100
#p4 + scale_colour_hue(l = 20) # heledus madalamaks, vaikinisi 65
#p4 + scale_colour_hue(h = c(10, 190)) # kaks värvitooni, skaala algus- ja lõpptoon
```

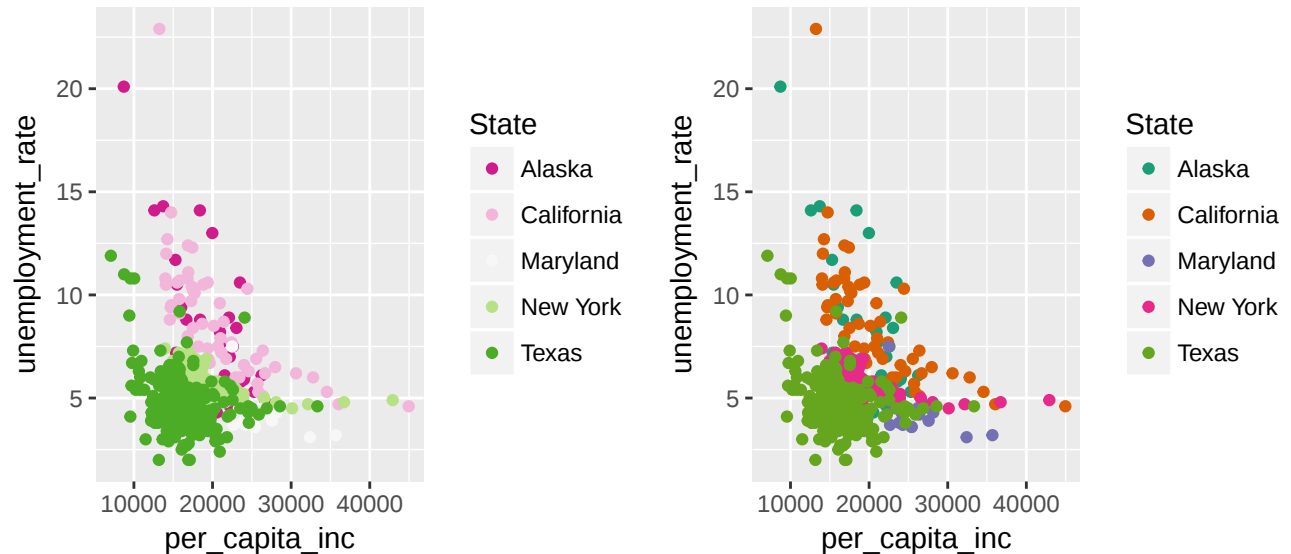

¹http://en.wikipedia.org/wiki/Munsell_color_system

Diskreetsete värviskaalade jaoks on arendatud värvipalett “Colorbrewer”² (algsest arendatud maakaartide värvimiseks). `ggplot2`-s pääseb sellele paletile ligi funktsiooniga `scale_<?>_brewer()`, millel on kaks argumenti:

- `type` – võimalikud väärtused on `"seq"`, `"div"` ja `"qual"`
- `palette` – paleti number (vt <http://www.colorbrewer2.org>)

```
p4 + scale_colour_brewer(type = "div", palette = 2)
p4 + scale_colour_brewer(type = "qual", palette = 2)
```


1.3.1 Ülesanded

1. Proovi eelmises ülesandes tehtud joonisel (`high_scl` ja `bachelor`) valida tunnuse `income_class` jaoks selline värviskaala, mis <http://www.colorbrewer2.org> vältel on ka värvipimedatele loetav.

2 Joonise viimistlemine

Vaikimisi joonistab `ggplot2` halli taustaga jooniseid – et heledamad värvid oleksid sama silmatorkavad kui tumedad. Kui on soov valge tausta järele, siis seda saab tellida, lisades joonisele käsu `+ theme_bw()`. Veelgi detailsemalt saab joonise kujundust käsuga `+ theme()`, mille argumentidest mõned olulisemad on:

Argument	Elemendi tüüp	Selgitus
<code>line</code>	<code>line</code>	kõik jooned
<code>rect</code>	<code>rect</code>	kõik ristkülikulised elemendid (taustad, raamid)
<code>text</code>	<code>text</code>	kõik tekstid
<code>axis.line</code>	<code>line</code>	joonise teljed
<code>axis.text.x</code>	<code>text</code>	x-telje väärtused
<code>axis.text.y</code>	<code>text</code>	y-telje väärtused
<code>axis.ticks</code>	<code>line</code>	joonise jaotised
<code>axis.title.x</code>	<code>text</code>	x-telje pealkiri
<code>axis.title.y</code>	<code>text</code>	y-telje pealkiri
<code>legend.background</code>	<code>rect</code>	legendi taust

²<http://www.colorbrewer2.org>

Argument	Elemendi tüüp	Selgitus
legend.key	rect	legendi võtme taust
legend.text	text	legendi tekst
legend.title	text	legendi pealkiri
panel.background	rect	graafiku taust
panel.border	rect	graafikut ümbritsev raam
panel.grid.major	line	jaotise jooned
panel.grid.minor	line	jaotise jooned
plot.background	rect	kogu joonise taust
plot.title	text	joonise pealkiri
strip.background	rect	tahkude pealkirjade taust
strip.text.x	text	horisontaalsete tahkude pealkiri
strip.text.y	text	vertikaalsete tahkude pealkiri

Täielikum loetelu `theme(.)` võimalikest argumentidest on aadressil <http://ggplot2.tidyverse.org/reference/#section-themes>.

Nagu näha, on kolm peamist elemenditüüpi, mida saab muuta käskudega `element_text(.)`, `element_line(.)` ja `element_rect(.)`. Nendel käskudel on omakorda argumentid:

- `element_text(.)` – `family`, `size`, `colour`, `angle`, `hjust`, `vjust` kontrollivad teksti šrifti, suurust, värvi, kaldenurka ja positsiooni vaikimisi määratud koha suhtes. Näiteks `size=14` valib teksti punktisuuruseks 14pt.
- `element_line(.)` – `colour`, `size`, `linetype`;
- `element_rect(.)` – `colour`, `size`, `linetype` ääre muutmiseks, `fill` sisemuse värvi muutmiseks

Kui mõnda elementi üldse joonisel ei soovi näha, siis tuleb vastavale argumentile anda väärtus `element_blank()`.

2.0.1 Ülesanded

1. Muuda eelmises ülesandes tehtud joonisel (`high_scl` ja `bachelor` hajuvusdiagramm tunnuse `income_class` järgi värvitud)
 - legendi asukohta, paiguta see joonise alla
 - x-telje siltide paigutust, pööra silte 45 kraadi
 - lisa joonisele pealkiri, määra selle punktisuuruseks 20pt